

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO LAIKINŲJŲ TYRIMO KOMISIJŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1102 PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo Nr. VIII-1102 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – ir Projektas) tikslas – įgyvendinti Konstitucinio Teismo (toliau – ir KT) doktrines nuostatas, kas kartu pašalintų prielaidas įvairiems neapibrėžtumams, konfliktinėms situacijoms kilti.

KT ne kartą savo baigiamuosiuose teisės aktuose yra suformulavęs doktrines nuostatas dėl Seimo laikinųjų komisijų ypatingos valstybinės svarbos klausimams tirti sudarymo pagrindų ir jų veiklos turinio reglamentavimo įstatyme, kurios iki šiol nebuvo įgyvendintos arba tik iš dalies įgyvendintos galiojančiame Seimo laikinųjų tyrimo komisijų (toliau – ir komisija) įstatyme.

Esminės KT doktrinės nuostatos, kurias siekiama teikiamu įstatymu įgyvendinti yra šios: komisijos sudarymo pagrindų reglamentavimas, taip pat kriterijų, kuriais vadovaujantis atitinkamos institucijos galėtų nesutikti leisti komisijai susipažinti su jų disponuojama informacija, nustatymas; draudimo neatskleisti tam tikro pobūdžio informacijos patikslinimas; reikalavimų apklausos nustatymas, kviečiamų asmenų į komisijos posėdį liudyti pareigų tikslinimas, įvardijimas reikalavimų dėl Komisijos veiklos rezultatų vertinimo bei jų galimų padarinių.

Projekto pagrindiniai uždaviniai:

- 1) reglamentuoti Komisijos sudarymo pagrindus, kartu apibrėžiant galimas komisijos tyrimo apimtis;
- 2) nustatyti kriterijus, kuriais vadovaudamiesi Generalinė prokuratūra, Valstybės kontrolė, Valstybės saugumo departamentas, ikiteisminio tyrimo įstaiga ar kita institucija galėtų nesutikti, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija galėtų susipažinti su jai reikalinga informacija;
- 3) įtvirtinti draudimą neatskleisti tam tikros rūšies informacijos;
- 4) aiškiau apibrėžti kviečiamų liudyti asmenų į posėdį teises ir pareigas (be kita ko, nustatyti privalomumą kviečiamiems asmenims atvykti į posėdį);
- 5) įvardyti galimus reikalavimus dėl Komisijos veiklos rezultatų vertinimo.

Žemiau pateikiamos Projektui aktualios citatos iš KT baigiamųjų aktų (2004 m. gegužės 13 d. 2006 m. lapkričio 21 d., gruodžio 22 d. nutarimai), kurių pagrindu aukščiau suformuluoti teikiamo Projekto uždaviniai.

Dėl Komisijos sudarymo pagrindų ir tyrimo apimties

„Seimas, prieš sprendamas dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos sudarymo, privalo apsvarstyti ir įvertinti, ar pagal Konstituciją ir įstatymus ta Seimo laikinoji tyrimo komisija gali būti sudaryta, ar ne. Seimas privalo apsvarstyti ir įvertinti *inter alia* tai: ar klausimas, dėl kurio siūloma sudaryti Seimo laikinąją tyrimo komisiją, iš tikrųjų yra valstybinės svarbos; ar nėra siūloma tai Seimo laikinajai tyrimo komisijai pavesti ištirti tokių dalykų, kurių pagal Konstituciją viešosios valdžios institucijos apskritai negali tirti; ar nėra siūloma tai Seimo laikinajai tyrimo komisijai pavesti ištirti tokių dalykų, kuriuos tiriant būtų įsiterpiama į kitų viešąją valdžią vykdančių, taip pat kitų Konstitucijoje ir (arba) įstatymuose numatytų valstybės bei savivaldybių institucijų įgaliojimus. Seimas gali (*inter alia* tikslingumo aspektu) įvertinti ir tai, ar nėra kitų aplinkybių, kurios pateisintų tos komisijos nesudarymą, kaip antai: ar atitinkamas klausimas jau nebuvo ištirtas arba nėra tiriamas Seimo laikinosios tyrimo komisijos ar kitos institucijos, ar atitinkamo darbo negali atlikti kuris nors jau įsteigtas ir veikiantis Seimo struktūrinis padalinys ir t. t. (2006 m. balandžio 4 d. nutarimas).“

„Seimas negali pavesti Seimo laikinajai tyrimo komisijai ištirti tokių dalykų, kurie savaime reikėtų, kad jiems ištirti reikėtų tik valstybės institucijos vykdomo ikiteisminio, operatyvinio ar kitokio

tyrimo medžiagos, kurios pagrindu būtų formuluojamos galutinės laikinosios tyrimo komisijos išvados, o jos atskleidimas galėtų pakenkti ikiteisminiam, operatyviniam ar kitokiam tyrimui.“

KT akcentavo ne tik būtinumą įstatymu reglamentuoti pagrindus, kuriems esant laikinoji tyrimo komisija gali būti sudaroma, bet ir kokia tyrimo apimtis negalima, konstatuodamas, jog parlamentas negali „pats priimti sprendimus už atitinkamą kompetenciją turinčias valstybės ar savivaldybių institucijas (jų pareigūnus), t. y. priimti tokius sprendimus, kuriuos gali priimti tik atitinkamą kompetenciją turinčios valstybės institucijos (jų pareigūnai), pavyzdžiui, teismai, prokurorai, Valstybės kontrolė, ikiteisminio tyrimo institucijos, įstatymuose numatyti operatyvinės veiklos subjektai.“ KT taip pat pabrėžė, kad pagal Konstitucijos 118 straipsnį prokuroras įstatymo nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus, o prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo.

Dėl informacijos neteikimo kriterijų

KT taip pat konstatavo, kad įstatymu turi būti „nustatyti kriterijai, kuriais vadovaudamiesi Generalinė prokuratūra, Valstybės kontrolė, Valstybės saugumo departamentas ar ikiteisminio tyrimo įstaiga galėtų nesutikti, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija gautų minėtą jai reikalingą informaciją, arba pagal kuriuos šios informacijos naudojimui Seimo laikinosios tyrimo komisijos darbe būtų taikomi kokie nors kiti apribojimai, tačiau kad ir kokios būtų jo išimtys, kylančios iš Konstitucijos, kuri įpareigoja ginti ir saugoti asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus, kitas konstitucines vertybes, nepriklausomai nuo to, ar įstatymų leidėjas yra įvykdes savo pareigą ir šias išimtis deramai atspindėjęs įstatymuose, visais atvejais būtina paisyti atitinkamos įstatyme numatytos valstybės institucijos, inter alia ikiteisminio tyrimo institucijos ir (arba) operatyvinės veiklos subjekto, įgaliojimų motyvuotai nesutikti, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija gautų minėtą jai reikalingą informaciją, arba reikalauti, kad šios informacijos naudojimui Seimo laikinosios tyrimo komisijos darbe būtų taikomi kokie nors kiti apribojimai.“

Dėl gautos informacijos neatskleidimo

KT akcentavo, kad „įstatyminis reguliavimas, paisant Konstitucijos turi būti tik toks, kad nebūtų paneigti įstatyme nustatyti subjektų įgaliojimai neatskleisti informacijos, kurios atskleidimas galėtų padaryti žalą Konstitucijoje įtvirtintoms, jos ginamoms ir saugomoms vertybėms.“

Dėl kviečiamų liudyti asmenų teisių ir pareigų, reikalavimų apklausos vedimui.

KT pažymėjo, kad „Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatyme nėra nuostatų, kuriomis remdamasi Seimo laikinoji tyrimo komisija galėtų reikalauti, kad šiame punkte nurodyti asmenys atvyktų į jos posėdį, pateiktų jai pranešimus, paaiškinimus, informaciją ar duomenis jos tiriamu valstybinės svarbos klausimu. Pakviestų asmenų apklausa būtų organizuota taip, kad tos komisijos narių užduodamais klausimais ir pateikiamais komentarais nebūtų formuojama išankstinė nuomonė, nebūtų žeminamas žmogaus orumas, nebūtų pažeidžiama asmens teisė į privatų gyvenimą, kad būtų užduodami tik tokie klausimai ir pateikiami tik tokie komentarai, kurie yra susiję su tyrimo dalyku, kad klausimai nebūtų menami, provokaciniai.“

Dėl Komisijos veiklos rezultatų vertinimo bei jų padarinių

„Seimas savo nuomonę, požiūrį į savo sudarytos Seimo laikinosios tyrimo komisijos išvadą gali išreikšti įvairiomis formomis. Pavyzdžiui, Seimas gali nuspręsti pritarti ar nepritarti Seimo laikinosios tyrimo komisijos išvadai arba pritarti jai iš dalies (su išlygomis), Seimas gali konstatuoti, kad jo sudaryta Seimo laikinoji tyrimo komisija atliko jai suformuluotus uždavinius ar jų neatliko arba juos atliko iš dalies, Seimas taip pat gali konstatuoti, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija baigė savo veiklą, arba nuspręsti pratęsti jos veiklą ir t. t. (2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai). Iš Konstitucijos Seimui kyla pareiga, prieš nusprendžiant pritarti ar nepritarti Seimo laikinosios tyrimo komisijos išvadai arba pritarti jai iš dalies (su išlygomis), įvertinti, ar minėtos komisijos išvadoje siūlomi atitinkami sprendimai suderinami su Konstitucija, taip pat tai, ar tos komisijos išvadoje suformuluotais pasiūlymais (be kita ko, ir tais, kuriais siūloma priimti

atitinkamus teisės aktus arba jų nepriimti) nėra pažeidžiami *inter alia* iš konstitucinių atsakingo valdymo, teisinės valstybės, valdžių padalijimo principų kylantys reikalavimai (2016 m. gruodžio 22 d. nutarimas).“

„Seimo nutarimas, kuriame yra suformuluota Seimo nuomonė, požiūris į savo sudarytos Seimo laikinosios tyrimo komisijos išvadą, nesaisto nei ikiteisminio tyrimo institucijų, nei prokuratūros, nei teismo (2004 m. gegužės 13 d. nutarimas). Toks Seimo nutarimas savaime, tiesiogiai nesukelia teisinių padarinių joje nurodytiems asmenims – jiems tokius (2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai). Seimo nutarimu išreikštas jo sprendimas pritarti Seimo laikinosios tyrimo komisijos išvadoje suformuluotiems pasiūlymams (teiginiams) suponuoja tai, kad Seimas, tokiu būdu pritaręs minėtiems pasiūlymams, jais vadovausis *inter alia* priimdamas atitinkamus teisės aktus (2016 m. gruodžio 22 d. nutarimas).“

Kartu Projektu tikslinama komisijos darbo tvarka (dėl uždarų posėdžių, detalizuojamos pirmininko ir jį pavaduojančio asmens teisės) bei informacijos apie komisijos darbą teikimo visuomenei pagrindai. Siekiant užtikrinti komisijos darbo skaidrumą, detalizuojama komisijos narių atskirosios nuomonės pareiškimo ir jos skelbimo tvarka; nustatomi Respublikos Prezidento liudijimo Komisijai ypatumai; reglamentuojamas ginčų dėl atsisakymo teikti informaciją sprendimas; nustatoma teisė pasitelkti žvalgybos kontrolieriaus įstaigos kompetentingų specialistus; nustatoma Komisijai teisė neatlygintinai gauti valstybės informacinių sistemų ir registrų duomenis, pareiga komisijos nariams nusišalinti, kai yra interesų konfliktas; taip pat nustatoma, kad per protingą laikotarpį (buvo per komisijos nustatytą laiką) valstybės institucijos išnagrinėtų gautą Seimo patvirtintą Komisijos išvadą dėl ypatingos valstybinės svarbos klausimo ir praneštų Seimui apie priimtus teisės aktus ar kitus pagal kompetenciją jų priimtus sprendimus; taip pat tikslinamos kai kurios sąvokos, kaip antai juridinio asmens – savivaldybės įmonės teisinės formos – pavadinimas, ir kt.

Atsižvelgiant į tai, kad yra keičiama daugiau nei pusę Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo Nr. VIII-1102 straipsnių, teikiama nauja įstatymo redakcija.

1. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo pakeitimo projekto iniciatorius Seimo narys Jurgis Razma, projektą parengė Seimo kanceliarijos patarėja, aptarnaujanti Seimo nuolatinės ir laikinąsias komisijas bei Seimo vicepirmininko patarėja.

Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Galiojančiame Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatyme (toliau – ir Įstatyme):

1. 1 straipsnyje numatyta, kad Įstatymas, be kita ko, nustato komisijos įgaliojimus, tačiau Įstatyme (jo 3 straipsnyje) yra nurodyti tik uždaviniai, todėl Projektu pildomas 3 straipsnis (dėl įgaliojimų).

2. 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas tik vienas pagrindas (sąlyga), kuriam esant komisija gali būti sudaroma – „Seimas, pripažinęs būtinybę ištirti valstybinės svarbos klausimą, gali sudaryti Seimo laikinąją tyrimo komisiją.“ Tai neatitinka KT doktrinos, kurioje nurodytos kelios sąlygos, kurios visos turi būti įvertintos prieš priimant sprendimą sudaryti komisiją.

3.3 straipsnyje nurodyti komisijos uždaviniai: „Komisija turi išsiaiškinti ir nustatyti, ar buvo atlikti veiksmai, priimti sprendimai dėl klausimų, kuriuos jai pavesta ištirti, taip pat išsiaiškinti kitas su tiriamu klausimu susijusias aplinkybes. Komisijos nustatytos aplinkybės turi būti patvirtinamos dokumentais ar kitais įrodymais. Komisija, tirdama jai pavestą klausimą ir įgyvendindama savo teises, nesikiša į teismo, teisėjo, prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno veiklą, kai jie atlieka ikiteisminį tyrimą ar nagrinėja bylą teisme“. Šiame straipsnyje nėra nurodyta, kad Komisija turi įgaliojimus parengti, priimti ir pateikti Seimui pritarti jos parengtai išvadai. Toks įgaliojimas kyla iš Komisijos tikslo. Paminėtina, kad ir Seimo statuto 72 straipsnio 1 dalyje *inter alia* numatyta, jog tyrimo komisijos sudaromos kontroliuoti, surinkti ir Seimui pateikti informaciją bei išvadas, reikalingas kilusiai problemai nagrinėti ir sprendimui priimti.

4. 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nėra nurodyta, kad komisija gali gauti informaciją (dokumentus ar žinias) iš savivaldybių, bet nurodyta, kad gali gauti iš savivaldybių įmonių (klaidingai nurodžius

savivaldybės įmonės teisinę formą). Todėl Projektu papildomas subjektų ratas, iš kurių kad komisija gali gauti informaciją, savivaldybėmis ir nurodoma teisinga savivaldybės įmonės teisinė forma.

5. 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nėra numatyta, kad komisija turi teisę gauti valstybės informacinių sistemų ir registro duomenis, nors tokia informacija tiriant valstybinės svarbos klausimą komisijai yra aktuali.

6. 4 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose numatyta Komisijos teisė kviešti į komisijos posėdžius valstybės ir savivaldybių politikus, pareigūnus, tarnautojus, taip pat kitus valstybės ir savivaldybių institucijose dirbančius asmenis, taip pat kitus asmenis ir išklausti jų pranešimus ar paaiškinimus, reikalauti iš jų informacijos ar duomenų komisijos tiriamu klausimu ir juos gauti raštu ar žodžiu. Tačiau nėra nustatyta, kad kviečiamų asmenų liudyti į komisiją atvykimas yra privalomas. Komisijų darbo praktikoje neretai iškyla klausimas, kai komisijos į posėdį kviečiamas asmuo neatvyksta, ar įgalioja jį atstovauti kitą asmenį, kuris ne visada gali pateikti komisijai reikalingą informaciją. Toks reguliavimas stokoja aiškumo ir Projektu nurodytais aspektais įstatymas pildomas.

7. 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta teisė komisijai susipažinti su Generalinės prokuratūros, Valstybės kontrolės, Valstybės saugumo departamento ar ikiteisminio tyrimo įstaigos turima medžiaga, kai su šiomis institucijomis yra *suderinta*. „Suderinimo“ aspektą, nesant jokių kriterijų, ne kartą kaip netinkamą akcentavo Konstitucinis Teismas ir konstatavo, kad Įstatyme turi būti numatyti kriterijai kada informacija minėtų institucijų neteikiama. Tačiau kriterijai, kuriais remiantis minėtos institucijos galėtų atsisakyti pateikti susipažinti medžiagą, Įstatyme iki šiol nėra nustatyti. Projekte nustatomi kriterijai ir išlaikant nuoseklumą (dėl susipažinimo su informacija) 5 punktą tampa 2 punktu, atitinkamai keičiant šios dalies kitų punktų numeraciją.

8. 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kaip sprendžiamos situacijos, kai informacijos (dokumentų medžiagos) atitinkamos institucijos, nurodytos 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nepateikia, tačiau nėra nustatyta kaip sprendžiamos situacijos, kai atsisakoma leisti susipažinti su žvalgybos ar kriminalinės žvalgybos duomenimis, ikiteisminio tyrimo duomenimis ir dėl to kyla ginčas. Šiuo aspektu Įstatymą siūloma papildyti (žr. Projekto 4 str. 4 d. ir 4 str. 5 d.).

9. 5 straipsnyje yra nustatytos komisijos narių pareigos, tarp kurių nėra pareigos komisijos nariui nusišalinti, kai komisijos tiriamas klausimas yra susijęs su jo privačiais interesais. Ši pareiga nustatoma Projekte.

10. 6 straipsnyje (Komisijos darbo organizavimas) numatyta tik komisijos teisė tyrimui atlikti pasitelkti prokuratūros, Valstybės kontrolės, Valstybės saugumo departamento, kitų valstybės valdymo institucijų darbuotojus bei, prireikus, galimybė iš savo narių sudaryti tyrimo grupes.

darbui), nėra Šiame straipsnyje nėra nustatyti esminiai Komisijos darbo organizavimo elementai (kas sudaro komisijos posėdžių darbotvarkės projektus, kas šaukia komisijos posėdžius, kas vadovauja ją aptarnaujančių asmenų nustatyta, kaip sprendžiama, jeigu komisijos pirmininkas nešaukia posėdžio komisijos narių siūlomais klausimais, kai ženkli komisijos dalis prašo tai daryti. Nurodyti santykiai reglamentuojami Projektu.

Aptartame straipsnyje nėra numatyta, kad komisija turi teisę prašyti Žvalgybos kontrolieriaus pagalbos, suderinusi su šios įstaigos vadovu. Tai siūlome Projekte numatyti.

Šiame straipsnyje siūlome reglamentuoti ir apklausos organizavimo (klausimų kviestiems asmenims pateikimo) pagrindus, kuriuos nurodė KT.

Be to, priešingai nei Baudžiamojo proceso kodekse, nėra reglamentuoti Respublikos Prezidento liudijimo komisijai ypatumai, kurie Projektu nustatomi.

11. Įstatymo 7 str. (Komisijos darbo tvarka) 4 dalyje numatyta, kad komisijos sprendimai priimami dalyvaujančių komisijos narių balsų dauguma. Tačiau nenustatyta kaip sprendžiama, kai balsuojant balsai pasiskirsto po lygiai. Projektu siūloma nustatyti: „<...> jeigu balsuojant balsai pasiskirsto po lygiai, priimtu laikomas sprendimas, už kurį balsavo komisijos posėdžio pirmininkas, išskyrus balsavimą dėl galutinės išvados priėmimo.“

12. 7 straipsnio 5 dalyje numatyta lakoniška nuostata – nesutinkantys su komisijos sprendimu komisijos nariai turi teisę pareikšti atskirąją nuomonę, kuri pridedama prie sprendimo. Tokia nuostata reikalauja detalesnio reglamentavimo, nes Komisija priima išvadą, ne sprendimą. Be to, nėra

nurodyta kada (per kiek dienų) komisijos narys turi tokią nuomonę pareikšti, bei kaip jos turinys ir kada tampa žinoma Seimo nariams, visuomenei.

Šie santykiai, be kita ko, ir nurodant dėl ko konkrečiai komisijos narys gali pareikšti atskirąją nuomonę, t. y. su kuo jis gali nesutikti (su visa išvada, atskirais išvados punktais, ar išvada pagrindžiančiais argumentais) reglamentuojami Projektu.

13. 7 straipsnio 6 dalyje yra nustatyta: „Jeigu nagrinėjamas klausimas yra susijęs su valstybės paslaptimi, komisijos posėdžiai uždari visiems asmenims, išskyrus kviestuosius. Kviečiamųjų asmenų sąrašas sudaromas pagal komisijos narių pageidavimus. *Kitais atvejais komisija rengti uždarus posėdžius gali tik gavusi Seimo pritarimą*“. Šis straipsnis gali būti aiškinamas dviprasmiškai (tiek dėl kviestų asmenų teisės atvirai liudyti, įskaitant ir informacijos, turinčios paslaptį, kuri saugoma įstatymu, teikimą, tiek ir kviečiamų į posėdį asmenų sąrašo sudarymą pagal narių pageidavimus). Be to, kai numatytas uždaras posėdis gavus Seimo pritarimą, praktikoje dėl objektyvių priežasčių nėra įmanoma reikiamu momentu gauti Seimo pritarimo, pvz. kai yra pertrauka tarp Seimo sesijų ir Seimas neposėdžiauja, arba vykstančio komisijos posėdžio eigoje paaiškėja, kad svarstoma informacija yra ne viešo pobūdžio (teikiami asmens duomenys, komercinė arba banko paslaptis, ikiteisminio tyrimo duomenys, liudytojas prašo užtikrinti jo anonimiškumą ir kt.). Todėl tokiais atvejais yra vilkinamas komisijos darbas.

Atsižvelgiant į tai, siūloma Projektu numatyti, kad „Komisija gali rengti uždarus posėdžius, jeigu juose numatoma naudoti valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančius dokumentus ar informaciją arba gali būti sukurti tokie dokumentai, taip pat jeigu svarstymo metu pateikiama informacija, kurios viešinimą, naudojimą ir platinimą riboja įstatymai. Sprendimas rengti uždara komisijos posėdį priimamas komisijos narių balsų dauguma. Kitais atvejais komisija gali rengti uždarus posėdžius tik gavusi Seimo pritarimą.“

14. Šio straipsnio 7 dalyje numatyta tik viena nuostata, susijusi su visuomenės informavimu. Tokia nuostata perkeltina į naują Projekto 9 straipsnį (Komisijos informacijos teikimas visuomenei), kuris skiriamas šių santykių detalesniam reglamentavimui. Šiame straipsnyje taip pat nėra numatyta galimybė organizuoti posėdžius nuotoliniu būdu, kas numatoma Projektu.

15. 8 straipsnio (Komisijos sprendimai) 2 dalyje reglamentuojami komisijos galimi sprendimai, numatant, jog apsvarsčiusi išvados projektą, komisija gali perduoti medžiagą teisėsaugai, pasiūlyti valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms patraukti pažeidimus padariusius asmenis atsakomybėn, konstatuoti, kad atlikti veiksmai ar priimti sprendimai neprieštarauja teisės aktams.

Nėra numatyta galimybė komisijai išvadoje įvardyti pasiūlymus dėl teisinio reglamentavimo tobulinimo, nors tokia teisė yra numatyta Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 9 punkte. Todėl 8 straipsnio 2 dalis pildytina šiuo aspektu.

16. 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad komisijos išvada ne vėliau kaip kitą dieną po jos priėmimo pateikiama Seimui. Praktikoje ne visada įmanoma per tokį trumpą komisijos išvadą, kuri gali būti ir didelės apimties, suredaguoti ir pateikti Seimui, todėl tikslinga terminą ilginti iki 3 darbo dienų. Projekte šioje dalyje nustatoma, jog su išvada teikiama ir Seimo kanceliarijos teisės padalinio išvada, ar komisijos išvada neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams.

17. 8 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad institucijos turi Komisijos išvadą išnagrinėti ir apie rezultatus pranešti per komisijos nurodytą laiką. Atsižvelgiant į tai, kad Išvados svarstymo Seime laikotarpį yra sunku prognozuoti, todėl netikslinga nurodyti apibrėžtą terminą Išvadoje. Projektu siūloma numatyti, kad išvadą institucijos turi „išnagrinėti ir per protingą terminą apie pagal jų kompetenciją priimtus sprendimus ir kitus nagrinėjimo rezultatus informuoti Seimą.“ Kitaip tariant projektu numatoma, kad institucijos turi informuoti ir apie priimtus sprendimus, ne tik apie nagrinėjimo rezultatus (kaip dabar numatyta Įstatyme) ir tai padaryti per protingą terminą.

18. Įstatymo 8 straipsnio 5 ir 6 dalyse reglamentuotas visuomenės informavimas apie komisijos išvadą ir priimtą sprendimą, nurodoma, kad informaciją visuomenės informavimo priemonėms komisijos vardu teikia jos pirmininkas ar komisijos įgaliotas narys. Įstatymo 8 str. 6 dalyje taip pat nustatyta, kad komisijos narys teisę pateikti informaciją apie pareikštą atskirąją nuomonę. Tačiau nėra reglamentuota, kokios apimties, kokio turinio informaciją komisijos įgaliotas narys gali teikti visuomenės informavimo priemonėms, taip pat nėra reglamentuota kuriais atvejais

komisijos narys, kuris yra pareiškęs atskirąją nuomonę, gali apie tai pranešti visuomenei. Projektu nustatoma, kad „ne vėliau kaip per vieną darbo dieną komisijai ją priėmus, turi teisę pareikšti atskirąją nuomonę, jei jis balsavo prieš tam tikrą išvados punktą arba komisijos posėdyje balsuojant pareiškė nesutinkąs su kurią nors tyrimo išvadą ar jos punktą pagrindžiančiais argumentais. Toks komisijos narys turi teisę pareikšti raštu atskirąją nuomonę tiek dėl komisijos išvados (visos arba jos atskirų punktų), tiek dėl ją (visą arba jos atskirus punktus) pagrindžiančių argumentų.“

6. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo pakeitimo projekte siūloma:

1. Įgyvendinant KT 2004 m. gegužės 13 d. nutarime, 2006 m. lapkričio 21 d. sprendime, 2016 m. gruodžio 22 d. nutarime išdėstytas doktrines nuostatas, susijusias su komisijos sudarymo pagrindais 2 straipsnis papildomas nustatant, kad Seimas gali sudaryti Seimo laikinąją tyrimo komisiją (toliau – ir komisija) įvertinęs, kad klausimas, dėl kurio siūloma sudaryti Seimo laikinąją tyrimo komisiją, yra ypatingos valstybinės svarbos ir jis nebuvo ištirtas, nėra tiriamas Seimo laikinosios tyrimo komisijos ar kitos institucijos, ir jo negali ištirti veikiantis Seimo struktūrinis padalinys bei konstatavęs, kad komisijos tyrimu nebus įsiterpiama į Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir (arba) įstatymuose numatytą valstybės bei savivaldybių institucijų įgaliojimus.

2. Įgyvendinant KT doktriną, Projekto 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatomi kriterijai, kuriais vadovaudamiesi Generalinė prokuratūra, Valstybės kontrolė, Valstybės saugumo departamentas ar ikiteisminio tyrimo įstaiga galėtų nesutikti, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija leistų susipažinti su jai reikalinga informacija. Šiame punkte, įgyvendinant KT doktriną, nustatoma kad Komisija, prašydama informacijos iš minėtų institucijų turi išdėstyti motyvus. Projekto 4 straipsnio 3 dalyje taip pat nustatoma, kad atsisakymas leisti komisijai susipažinti su žvalgybos ar kriminalinės žvalgybos duomenimis, su ikiteisminio tyrimo duomenimis, taip pat su kitų institucijų duomenimis, kai juose yra valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančių duomenų, turi būti motyvuotas.

3. Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punktas papildomas, nustatant Komisijai teisę neatlygintinai gauti valstybės informacinių sistemų ir registrų duomenis. Įgyvendinant KT doktrininę nuostatą dėl komisijos teisės kviesti į posėdžius ir reikalauti asmenis pateikti komisijai informaciją, paaiškinimus, 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte aiškiau reglamentuojamas kviečiamo asmens į komisijos posėdį privalomas atvykimas bei nustatoma, kad asmuo gali neatvykti, kai jis turi atstovą, kuris gali atsakyti į visus komisijos pateiktus klausimus.

4. Šio 4 straipsnio naujoje 4 dalyje nustatoma ginčų sprendimo tvarka, kai nesuteikiama teisė susipažinti su informacija: „Ginčas dėl atsisakymo leisti komisijai susipažinti su žvalgybos ar kriminalinės žvalgybos duomenimis, kai juose yra valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančių duomenų, sprendžiamas vadovaujantis Valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymu.“ Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymo 12 straipsnio 3 dalies 10 punkte nustatyta, kad Paslaptį apsaugos koordinavimo komisija sprendžia *inter alia* ginčus tarp paslaptį subjektų, taip pat ginčus tarp paslaptį subjektų ir kitų asmenų, kylančius dėl įslaptintos informacijos saugojimo, naudojimo, apsaugos kontrolės (priežiūros), šia nuostata vadovaujantis bus galima spręsti ir Projektu numatytą galimą kilti ginčą.

5. Tuo atveju, jei ginčas kiltų kitoje stadijoje – kai jau pradėtas ikiteisminis tyrimas, tokiu atveju *mutatis mutandis* taikytinos Baudžiamojo proceso kodekso 181 straipsnyje nustatytos taisyklės. Todėl Projekto 4 straipsnis papildomas nauja 5 dalimi: „Sprendimas atsisakyti leisti komisijai susipažinti su ikiteisminio tyrimo duomenimis gali būti skundžiamas ikiteisminio tyrimo teisėjui *mutatis mutandis* taikant Baudžiamojo proceso kodekso 181 straipsnyje nustatytas taisykles“.

6. Projekto 5 straipsnis papildomas nauja 2 dalimi, kurioje nustatoma pareiga komisijos nariui nusišalinti, kai komisijos tiriamas klausimas yra susijęs su jo privačiais interesais.

7. Projekto 6 straipsnio 1 dalyje aiškiau reglamentuojamas komisijos darbo organizavimas, nustatant, kad komisijos darbą organizuoja komisijos pirmininkas, o jo nesant arba jam negalint eiti pareigų (dėl laikino nedarbingumo, komandiruotės ar kitų objektyvių priežasčių), – komisijos pirmininko pavaduotojas. Nustatoma, kad Komisijos pirmininkas sudaro komisijos posėdžių

darbotvarkės projektą, kviečiamų į komisijos posėdžius asmenų sąrašus, atsižvelgdamas į komisijos narių siūlymus, šaukia komisijos posėdžius ir jiems pirmininkauja, vadovauja komisiją aptarnaujančių asmenų darbui ir kt. Be to, nustatoma taisyklė, kuri leidžia inicijuoti posėdžių šaukimą, kai posėdžio nešaukia komisijos pirmininkas: „<...> komisijos nariai, surinkę ne mažiau kaip 1/3 komisijos narių parašų, komisijos pirmininkui teikia prašymą sušaukti komisijos posėdį, nurodydami tame posėdyje svarstytinus klausimus. Jei komisijos pirmininkas komisijos posėdžio nesušaikia per 3 darbo dienas, posėdis šaukiamas komisijos narių iniciatyva“.

8. Projekto 6 straipsnio 4 dalyje, vadovaujantis KT doktrina, naujai nustatomi reikalavimai kviestų asmenų apklausos vedimui. Kartu nustatomi ir Respublikos Prezidento liudijimo Komisijai ypatumai (5 dalis).

9. Projekte 7 straipsnio nežymūs keitimai dėl uždarų posėdžių ir balsavimo būdų aptarti Aiškinamojo rašto 4 dalyje.

10. Projekto 8 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamas balsavimas dėl galutinės išvados, nustatant, kad turi būti balsuojama dėl kiekvieno išvados punkto, nurodant balsavimo rezultatus, o balsams pasiskirsčius po lygiai, laikoma, kad išvada nepriimta. Šiame balsavime negalima „susilaikyti“.

11. Pildomos 8 straipsnio 2 dalies ir 4 dalies motyvai nurodyti Aiškinamojo rašto 4 dalyje.

12. Projektu 8 straipsnio 3 dalyje naujai aiškiai reglamentuojama atskirosios nuomonės pareiškimo ir skelbimo tvarka: „Komisijos narys, nesutinkantis su komisijos priimta išvada dėl Seimo komisijai pavesto tirti klausimo, ne vėliau kaip per vieną darbo dieną komisijai ją priėmus, turi teisę pareikšti atskirąją nuomonę, jei jis balsavo prieš tam tikrą išvados punktą arba komisijos posėdyje balsuojant pareiškė nesutinkas su kurią nors tyrimo išvadą ar jos punktą pagrindžiančiais argumentais. Toks komisijos narys turi teisę pareikšti raštu atskirąją nuomonę tiek dėl komisijos išvados (visos arba jos atskirų punktų), tiek dėl ją (visą arba jos atskirus punktus) pagrindžiančių argumentų.“

13. Įgyvendinant KT doktriną dėl Komisijos veiklos rezultatų vertinimo, 8 straipsnio 5 dalyje įvardijami kokio pobūdžio sprendimus Seimas gali priimti gavęs komisijos priimtą išvadą: “ 1) pritarti ar nepritarti arba pritarti jai iš dalies (su išlygomis); 2) konstatuoti, ar jo sudaryta Seimo laikinoji tyrimo komisija atliko jai nustatytus uždavinius ar jų neatliko arba juos atliko iš dalies; 3) konstatuoti, kad komisija baigė savo veiklą, arba nuspręsti pratęsti jos veiklą.“

14. Projekto 9 straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatoma, kad „Komisijos pirmininkas ar komisijos įgaliotas narys komisijos vardu teikia informaciją visuomenės informavimo priemonėms, laikantis šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų“, o 10 str. 1 dalyje nustatoma, kad kol nėra baigtas tyrimas ir nėra priimta komisijos išvada, informacija neteikiama.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad priėmus Įstatymo projektą bus įgyvendintos KT doktrininės nuostatos ir bus aiškesnis Seimo sudarytų laikinųjų tyrimo komisijų darbo reglamentavimas. Neigiamų Įstatymų projekto pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas, tikėtina, neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų nuostatų įgyvendinimas neturės poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Teisės aktų informacinės sistemos valdytojas, nustatantis Teisės aktų projektų rengimo elektroniniu būdu tvarką, patikslins ją tiek, kiek tai susiję su atskirosios nuomonės skelbimu. Prireikus, gali būti koreguojamas Seimo Statutas

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymuose nustatytą reikalavimų. Naujos sąvokos įstatymų projektuose neapibrėžiamos.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Teisės aktų informacinės sistemos valdytojas, nustatantis Teisės aktų projektų rengimo elektroniniu būdu tvarką, patikslins ją tiek, kiek tai susiję su atskirosios nuomonės skelbimu; prireikus, gali būti koreguojamas Seimo Statutas.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu vyko konsultacijos su kai kurių institucijų specialistais, kurie taikys šį įstatymą.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Laikinoji komisija“, „parlamento komisija“, „parlamentinis tyrimas“, „parlamentinė kontrolė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Neteikiami.